

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett regeringsförslag om att det i förvaltningslagen skall införas en huvudregel av innebörd att beslut av förvaltningsmyndigheter skall överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om inte annat är särskilt föreskrivet. Förslaget omfattar också vissa särskilda överklagandebestämmelser samt flera ändringar av förfarandet i de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Propositionen

I proposition 1997/98:101 har regeringen (Justitiedepartementet) föreslagit att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i äktenskapsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,
4. lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.,
5. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
6. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
7. lag om ändring i lagen (1970:997) om ändring i kommunal och ecklesiastisk indelning i samband med fastighetsbildning,
8. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
9. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
10. lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,
11. lag om ändring i lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
12. lag om ändring i datalagen (1973:289),
13. lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149),
14. lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
15. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
16. lag om ändring i inkassolagen (1974:182),
17. lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),
18. lag om ändring i körkortslagen (1977:477),
19. lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsträtten,

20. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),
 21. lag om ändring i hälsoskyddslagen (1982:1080),
 22. lag om ändring i lagen (1985:206) om viten,
 23. lag om ändring i förvaltningslagen (1986:223),
 24. lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327),
 25. lag om ändring i lagen (1992:1119) om teknisk kontroll,
 26. lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande,
 27. lag om ändring i lagen (1995:1623) om skattereduktion för riskkapitalinvesteringar,
 28. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
 29. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
 30. lag om ändring i yrkestrafiklagen (1998:000),
 31. lag om ändring i lagen (1998:000) om biluthyrning.
- Lagförslagen, som har granskats av Lagrådet, har fogats till betänkandet, se bilaga 1.
- Lagförslag 18, förslaget till lag om ändring i körkortslagen, har överlämnats till trafikutskottet.

Utskottet

Inledning

I den inom Justitiedepartementet upprättade promemorian Översyn av förvaltningsprocessen (Ds 1996:40) föreslås olika lagändringar som syftar till att effektivisera förvaltningsprocessen. Vissa av förslagen har redan tagits upp av regeringen och föranlett lagstiftning. Det gäller bestämmelser om länsrätts sammansättning (prop. 1996/97:133, 1996/97:JuU17, rskr. 1996/97:216, SFS 1997:392). I promemorian lämnas också förslag beträffande bl.a. kammarrätts och Regeringsrättens sammansättning, omfattningen av kravet på prövningstillstånd i kammarrätt och Regeringsrätten vad gäller processuella frågor, klagofristens längd och beräkning samt överlämnande av mål mellan förvaltningsdomstolarna.

Inom Justitiedepartementet har vidare upprättats promemorian Fortsatt översyn av förvaltningsprocessen (Ds 1997:29). I den promemorian föreslås bl.a. att det i förvaltningsrätten införs en allmän princip om domstolsprövning av förvaltningsbeslut som bygger på Fri- och rättighetskommitténs förslag i betänkandet Domstolsprövning av förvaltningsärenden (SOU 1994:117).

Inom Inrikesdepartementet har upprättats en promemoria med titeln Några överklagandefrågor. I promemorian lämnas förslag till ändringar avseende instansordningen för vissa överklaganden enligt dels lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering, dels lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter. Promemorian innehåller också förslag om ändrad instansordning för överklagande av avgifter för lantmäteriförrättningar.

De tre promemoriorna har remissbehandlats. Till grund för regeringens förslag ligger dels promemorian Ds 1996:40 i de delar som inte behandlades i proposition 1996/97:133, dels promemorian Ds 1997:29 såvitt den avser

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det i förvaltningslagen införs en allmän och kompletterande regel om att beslut av förvaltningsmyndigheter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om något annat inte är särskilt föreskrivet. Därmed överges den tidigare huvudregeln om att statliga myndigheters beslut i avsaknad av bestämmelser om överklagande får överklagas hos närmast högre myndighet och i sista hand hos regeringen.

Förslaget syftar inte till att flytta överprövningen av förvaltningsärenden till en annan instans än den som nu gör överprövningen. Den nya regeln om överklagande är i stället närmast av författningsteknisk karaktär och innebär en lagreglering av en huvudregel om domstolsprövning som i praktiken redan gäller. Därutöver är ett syfte med regeln att anvisa en behörig domstol för det fall en rätt till domstolsprövning skulle finnas enligt EG-rätten eller Europakonventionen och en sådan rätt inte är förutsedd i lagstiftningen. Bestämmelsen syftar också till att begränsa risken för negativa kompetenskonflikter mellan de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Den nya regeln föranleder följdändringar i form av särskilda överklagandebestämmelser om rätt att överklaga till regeringen i ett antal lagar. I ärendet föreslås också att det införs särskilda överklagandebestämmelser som innebär att överprövningen av beslut enligt ett fåtal lagar flyttas från regeringen till allmän förvaltningsdomstol och i två speciella fall, som gäller lantmäterimyndighets beslut, att överprövningen flyttas från regeringen till fastighetsdomstol.

I propositionen föreslås vidare flera ändringar i bestämmelserna om förfarandet i de allmänna förvaltningsdomstolarna.

För att undanröja den rådande osäkerheten i fråga om dels i vilken mån kravet på prövningstillstånd i kammarrätt omfattar olika processuella frågor med anknytning till saken, dels i vilken sammansättning domstolarna skall besluta i sådana frågor föreslås ändringar i förvaltningsprocesslagen och lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Flera av förslagen i propositionen avser prövningen av frågan om ett överklagande har kommit in i rätt tid. Det föreslås att såväl kammarrätt som Regeringsrätten vid en sådan prövning skall vara domför i en mindre sammansättning än vad som nu är fallet samt att överklagandeförbud skall gälla när ett beslut i en sådan fråga har överprövats av en domstolsinstans. Vidare föreslås en ändring i kammarrättens sammansättning i mål om laglighetsprövning enligt kommunallagen och kyrkolagen som innebär att kammarrätten skall vara domför utan särskilda ledamöter vid prövning av mål av enkel beskaffenhet. Det föreslås också en generell regel om att utgångspunkten för beräkningen av överklagandetiden för en myndighet eller annan allmän part som företräder det allmänna skall vara när avgörandet har meddelats i stället för delgivningsdagen. Slutligen föreslås att det införs bestämmelser om överlämnande av mål mellan förvalt-

ningsdomstolarna samt att krav på prövningstillstånd i kammarrätt skall gälla i ytterligare två måltyper, mål om återkrav av utgivet bistånd enligt socialtjänstlagen och mål om utdömmande av vite enligt viteslagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 1998.

Fel! Autotextposten är inte definierad.

Överväganden

Alltsedan början av 1900-talet har överprövningen i åtskilliga förvaltningsärenden flyttats från förvaltningsmyndigheterna och regeringen till domstolarna. Under senare år har en strävan varit att avlasta regeringen överprövningen av sådana beslut, vilka inte kräver ett ställningstagande av regeringen som politiskt organ. Genom olika lagstiftningsreformer sedan början av 1970-talet har överprövningen av alltfler målgrupper förlagts till förvaltningsdomstol i stället för till regeringen.

Enligt utskottets mening innebär den nu föreslagna huvudregeln att förvaltningsbeslut skall överklagas till förvaltningsdomstol om inte annat är särskilt föreskrivet, ett önskvärt tydliggörande av att ärenden som har betydelse för den enskilde och har inslag av rättslig bedömning bör avgöras av domstol. Redan härigenom markeras vikten av att rättssäkerhet för den enskilde präglar också förvaltningsförfarandet. Utskottet vill emellertid också framhålla att den föreslagna regeln på ett betydelsefullt sätt bidrar till att tillgodose de krav på domstolsprövning som kan följa såväl av Europakonventionen som av gemenskapsrätten. Regeln minskar också risken för kompetenskonflikter mellan allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar. Även dessa förändringar är ägnade att öka rättssäkerheten i förvaltningsprocessen. I fråga om de förslag i olika särskilda frågor inom förvaltningsprocessen som framställs i propositionen, anser utskottet att dessa är väl övervägda och kan antas bidra till ett effektivare och mera ändamålsenligt domstolsförfarande. Med dessa uttalanden tillstyrker utskottet propositionen och – med nedan angivna justeringar – de i denna framlagda och här behandlade lagförslagen.

Ändring i trafikskadelagen

I propositionen föreslås en ändring i 5 § trafikskadelagen (1975:1410) med ikraftträdande den 1 oktober 1998. I proposition 1997/98:141 Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige föreslås en ändring i samma lagrum med ikraftträdande den 1 juli 1998. Den i förevarande ärende föreslagna ändringen bör samordnas med förslaget i sistnämnda proposition. Utskottets förslag framgår av bilaga 2.

Ändringar i yrkestrafiklagen och lagen om biluthyrning

I propositionen föreslås ändringar i de båda nya lagarna yrkestrafiklagen (1998:000) och lagen (1998:000) om biluthyrning som avses träda i kraft den 1 oktober 1998 (se prop. 1997/98:63, 1997/98:TU9). Förslagen i förevarande ärende bör samordnas med förslagen i nämnda proposition. Utskottets förslag framgår av bilaga 2.

Ändringen i 6 § lagen (1985:206) om viten bör göras i den lydelse paragrafen erhöll genom SFS 1997:1096.

Fel! Autotextposten är inte definierad.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *trafikskadelagen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag antar det av utskottet i bilaga 2 framlagda förslaget till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),

2. beträffande *yrkestrafiklagen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med ändring av riksdagens tidigare beslut (1997/98:TU9, rskr. 1997/98:000) antar det av utskottet i bilaga 2 framlagda förslaget till lag om ändring i yrkestrafiklagen (1998:000),

3. beträffande *lagen om biluthyrning*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med ändring av riksdagens tidigare beslut (1997/98:TU9, rskr. 1997/98:000) antar det av utskottet i bilaga 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen om biluthyrning (1998:000),

4. beträffande *lagen om viten*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag antar det av utskottet i bilaga 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1985:206) om viten,

5. beträffande *lagförslagen i övrigt*

att riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i föräldrabalken,
- b) lag om ändring i äktenskapsbalken,
- c) lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,
- d) lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.,
- e) lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
- f) lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
- g) lag om ändring i lagen (1970:997) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning,
- h) lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
- i) lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
- j) lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,
- k) lag om ändring i lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
- l) lag om ändring i datalagen (1973:289),
- m) lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149),
- n) lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,

- o) lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
- p) lag om ändring i inkassolagen (1974:182),
- q) lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten,
- r) lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),
- s) lag om ändring i hälsoskyddslagen (1982:1080),
- t) lag om ändring i förvaltningslagen (1986:223),
- u) lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327),
- v) lag om ändring i lagen (1992:1119) om teknisk kontroll,
- x) lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande,
- y) lag om ändring i lagen (1995:1623) om skattereduktion för riskkapitalinvesteringar,
- z) lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
- å) lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Fel! Autotextposten är inte definierad.

Stockholm den 28 april 1998

På justitieutskottets vägnar

Gun Hellsvik

I beslutet har deltagit: Gun Hellsvik (m), Lars-Erik Lövdén (s), Göran Magnusson (s), Sigríd Bolkeús (s), Göthe Knutson (m), Märta Johansson (s), Ingbrítt Írhammar (c), Ann-Marie Fagerström (s), Alice Åström (v), Maud Ekendahl (m), Kia Andreasson (mp), Rolf Åbjörnsson (kd), Helena Frisk (s), Jeppe Johnsson (m) och Cinnika Beiming (s).

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

**Fel! Autotextposten är
inte definierad.**

Bilaga 1

1. Utskottets förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 5 § trafikskadelagen (1975:1410) skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt riksdagens beslut Föreslagen lydelse (rskr. 1997/98:000)¹

5 §

Trafikförsäkring får meddelas av

1. en försäkringsgivare som har fått tillstånd till det av regeringen, samt
2. en EES-försäkringsgivare som är verksam här i landet enligt lagen (1998:000) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige.

En försäkringsgivare som får meddela trafikförsäkring är skyldig att på begäran meddela trafikförsäkring. I ett tillstånd enligt första stycket 1 kan dock skyldigheten begränsas till att gälla försäkring åt personer som tillhör en viss yrkesgrupp eller intressegrupp eller som är bosatta inom ett visst område. Finansinspektionen kan efter ansökan medge motsvarande begränsning för försäkringsgivare som driver verksamhet här som avses i första stycket 2.

En försäkringsgivare som får meddela trafikförsäkring är skyldig att på begäran meddela trafikförsäkring. I ett tillstånd enligt första stycket 1 kan dock skyldigheten begränsas till att gälla försäkring åt personer som tillhör en viss yrkesgrupp eller intressegrupp eller som är bosatta inom ett visst område. Finansinspektionen kan efter ansökan medge motsvarande begränsning för försäkringsgivare som driver verksamhet här som avses i första stycket 2. *Finansinspektionens beslut får överklagas hos regeringen.*

En försäkringsgivare som avser att meddela trafikförsäkring genom gränsoverskridande verksamhet med stöd av 2 kap. 1 § lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige men som inte har fast driftställe i Sverige skall ha en representant här i landet. Representanten skall vara bosatt i Sverige eller vara en svensk juridisk person. Försäkringsgivaren skall utfärda en fullmakt för representanten att gentemot skadelidande företräda försäkringsgivaren och att själv eller genom annan tala och svara för denne angående försäkringsfall. Representanten skall även ha behörighet att företräda försäkringsgivaren vid kontroll av om det finns giltig trafikförsäkring. Försäkringsgivaren skall informera försäkringstagarna om vem som är försäkringsgivarens representant och om dennes adress. Ytterligare föreskrifter om villkor beträffande representanter får meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

¹ Prop. 1997/98:141, bet. 1997/98:FiU22.

2. Utskottets förslag till ändring i riksdagens beslut om yrkestrafiklag (1998:000)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 8 § yrkestrafiklagen (1998:000) skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt riksdagens beslut Föreslagen lydelse
(rskr. 1997/98:192)¹*

7 kap.

8 §

Om en förvaltningsmyndighet överklagar en allmän förvaltningsdomstols beslut, skall överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

En förvaltningsmyndighet får föra talan även till förmån för den enskilda parten.

Fel! Autotextposten är inte definierad.

Bilaga 2

¹ Prop. 1997/98:63, bet. 1997/98:TU9.

3. Utskottets förslag till ändring i riksdagens beslut om lag (1998:000) om biluthyrning

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1998:000) om biluthyrning skall ha följande lydelse

*Lydelse enligt riksdagens beslut Föreslagen lydelse
(rskr. 1997/98:192)¹*

23 §

Om prövningsmyndigheten överklagar en allmän förvaltningsdomstols beslut, skall överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Prövningsmyndigheten får föra talan även till förmån för den enskilda parten.

Fel! Autotextposten är inte definierad.

Bilaga 2

¹ Prop. 1997/98:63, 1997/98:TU9.

4. Utskottets förslag till lag om ändring i lagen (1985:206) om viten

Häri genom föreskrivs att 6 § lagen (1985:206) om viten skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Frågor om utdömande av viten prövas av länsrätt på ansökan av den myndighet som har utfärdat vitesföreläggandet eller, om detta har skett efter överklagande i frågan om vitesföreläggande, av den myndighet som har prövat denna fråga i första instans. Ansökan om utdömande görs hos den länsrätt inom vars domkrets myndigheten är belägen. Vad som har sagts nu gäller dock ej i fall som avses i andra stycket eller 7 §. Frågor om utdömande av viten som har förelagts av regeringen prövas av Länsrätten i Stockholms län på ansökan av Justitiekanslern.

Frågor om utdömande av viten som har förelagts en part eller någon annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång eller i annat motsvarande förfarande prövas utan särskild ansökan av den myndighet som har utfärdat föreläggandet.

Föreslagen lydelse

6 §¹

Frågor om utdömande av viten prövas av länsrätt på ansökan av den myndighet som har utfärdat vitesföreläggandet eller, om detta har skett efter överklagande i frågan om vitesföreläggande, av den myndighet som har prövat denna fråga i första instans. Ansökan om utdömande görs hos den länsrätt inom vars domkrets myndigheten är belägen. Vad som har sagts nu gäller dock ej i fall som avses i andra stycket eller 7 §. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.* Frågor om utdömande av viten som har förelagts av regeringen prövas av Länsrätten i Stockholms län på ansökan av Justitiekanslern.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

Fel! Autotextposten är inte definierad.

Bilaga 2

¹ Senaste lydelse 1997:1096.

Innehållsförteckning

Fel! Autotextposten är inte definierad.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Utskottet	2
Inledning	2
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	3
Överväganden	4
Hemställan	5
Bilagor	
1. Regeringens lagförslag.....	7
2. Utskottets lagförslag	46
1. Utskottets förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410).....	46
2. Utskottets förslag till ändring i riksdagens beslut om yr- kestrafiklag (1998:00)	47
3. Utskottets förslag till ändring i riksdagens beslut om lag (1998:000) om biluthyrning	48
4. Utskottets förslag till lag om ändring i lagen (1985:206) om viten.....	49